

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: Promlčení práva na náhradu škody

Autor: Bořivoj Hájek

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Posuzovaná diplomová práce je zaměřena na problematiku promlčení práva na náhradu škody. Jde sice o téma na první pohled velmi tradiční, zároveň se však jistě jedná o tematiku, která poskytuje dostatečné množství výzev k tomu, aby mohla být sepsána v podobě kvalitní diplomové práce. Je totiž nepochybné, že promlčení práva na náhradu škody je problematikou velmi živou již jen s ohledem na její hojnou reflexi jak v aktuálním doktrinárním výkladu, tak zejména v soudní praxi, která v mnohém postupně koriguje svůj přístup vzhledem k úpravě stávajícího občanského zákoníku. Je tedy nepochybné, že autor zvolil k bližšímu zpracování téma vhodné, byť je současně třeba podotknout, že ve svém souhrnu poměrně rozsáhlé a nikoliv jednoduché.

Autor ke zpracování přistupuje v základu systematickým způsobem. Nejprve se zaměřuje na vymezení základních pojmů, tedy promlčení a náhrady škody jako takové a následně se pouští do samotného promlčení práva na náhradu škody. Jde jistě o správný přístup. Nicméně je třeba podotknout, že úvodním pasážím věnuje poměrně značnou pozornost. Dostává se tím do situace, kdy je značná část jeho práce věnována toliko vstupním pojednáním. To vede k některým ne příliš šťastným důsledkům pro charakter podaného výkladu. Pokus popsat v základu celé promlčení i úpravu náhrady škody je velmi náročným úkolem. Jakkoliv zabírá cca celou první polovinu celé práce, nedává ani tak diplomantovi dostatečný prostor pro ucelený výklad, což se ve výsledku může projevat ve zbytečně zjednodušujících až neúplných tvrzeních. Zároveň v těchto vstupních partiích již předznamenává, a to mnohdy v poměrně souvislé a obsáhlé formě, i témata, kterými se hodlá zabývat v navazujících detailních částech práce. Samo o sobě nejde o žádný výrazný problém, je však patrné, že autor tímto přístupem své téma v určitém rozsahu v podstatě vyčerpává již ve vstupních výkladech. Čtenář se tak kupříkladu již zde dozvídá, jak je to s během promlčecí lhůty v případě práva na náhradu škody i nemajetkové újmy. V dalším výkladu, kde jsou tyto informace znovu opakovány mnohdy téměř totožnými slovy, se pak již dozvídá jen omezené množství nových informací. Tímto přístupem text poněkud ztrácí očekávanou gradaci, což ubírá na jeho čtivosti i přehlednosti, neb čtenář procházející text souvislým způsobem si nutně musí klást otázku, proč je znovu uváděna totožná informace a zda má její opakování nějaký svébytný význam. S daným přístupem souvisí i další místy nepříliš vhodné koncepční pojetí k výkladu, kdy autor dělením svých vyjádření občas v textu zmiňuje jen část celé informace s tím, že se k ní vrací mnohdy až o řadu stránek později v jiné kapitole a znovu opakuje původní vyjádření, ke kterému doplňuje další informace.

Příkladem takového počínání může mít kupříkladu výklad vztažený k problematice skutkových podstat náhrady škody. Autor čtenáře hned na několika místech informuje o tom, jaké jsou obecné skutkové podstaty, někdy blíže připomíná jejich základní znaky, někdy jen některé. Tak je tomu například u informací o škodě způsobené porušením zákonné povinnosti, kdy někdy zmiňuje jen variantu zásahu do absolutních práv (např. na s. 29, kde vymezuje předpoklady vzniku povinnosti k náhradě škody), v některých případech uvádí i druhou situaci, tedy zásah do jiných práv při současném zásahu do ochranného účelu zákona normy (s. 36). Jiným příkladem může být výklad podaný ke stavění a přetržení běhu promlčecí lhůty, ke kterému se autor v práci dostává už na s. 10 a 11 a znovu na s. 16 až 18. Opakovaně též definuje úmysl (s. 24 a 54) atp.

Z pohledu věcné správnosti je autor obvykle konzistentní se stávající doktrínou (zejména v době komentářové literatury) a judikatorními výstupy. Dopouští se tedy jen omezeného množství věcně nepřesných tvrzení. Někdy však neuvádí informace zcela aktuální. Tak kupříkladu v rámci kapitoly 11.7., zaměřené na promlčení práva na náhradu škody způsobené osobou nezletilou a osobou stíženou duševní poruchou, autor uvádí (s. 57), že: *„Delikt ní odpovědnost těmto osobám je přičitatelná, pokud byli v době jednání způsobilé ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Nutné je, aby byly zachovány obě složky, tedy složka rozpoznávací i složka volní. Pokud osoba nezletilá nebo osoba stížená duševní poruchou má zachovány obě složky do té míry, že je schopna rozeznat škodlivý následek svého jednání a své jednání ovládnout, je taková osoba povinna k náhradě újmy způsobené svým jednáním.“* Je patrné, že takové vyjádření plně neodpovídá aktuálnímu stavu právní úpravy. Autor dostatečně nereflexuje, že v případě nezletilých ne plně svéprávných dětí stávající úprava rozlišuje děti do dovršení 13 let a děti, které již tohoto věku dosáhly. V případně dětí mladších 13 let pak není až tak podstatné zda věděly, či nevěděly, že mohou škodu způsobit či zda byly schopny ovládnout následky svého jednání. Určující je zde skutečnost, zda nad nimi byl, či nebyl zanedbán náležitý dohled. V případě zanedbání náležitého dohledu děti škodu hradit nebudou, ani kdyby byly v daném okamžiku plně delikt ně způsobilé. Autor tedy poněkud opomenul novelu občanského zákoníku č. 192/2021 Sb. Jinde vede zmíněná stručnost výkladu kupříkladu k tomu, že v rámci vymezení předpokladů povinnosti k náhradě škody autor zmiňuje tři takové předpoklady, tedy porušení právní povinnosti, vznik škody a příčinnou souvislost. Opomíjí tak, že příčinou vzniku škody může být také zákonem kvalifikovaná událost, se kterou zákon spojuje negativní důsledky v podobě povinnosti nahradit škodu. V daném případě se pochopitelně nejedná o porušení právní povinnosti, tedy o delikt ní jednání, ale o událost na lidské vůli nezávislou atp. Uvedené výtky však jistě neznamenají, že by autor v práci jako celku zřetelně neprokazoval velmi dobrou orientaci v problematice promlčení a náhrady škody. Ta se jasně projevuje i ve shrnujícím závěru, kde autor osvědčuje, že do dané problematiky náležitě pronikl a je schopen vyjádřit i vlastní návrhy možných změn a odůvodnit je věcným a přiléhavým způsobem.

Formální úroveň zpracování je poměrně zdařilá, byť se autor nevyvaroval řady dílčích formulačních či pravopisných pochybení (srov. např. s. 4 - *Vedle práv, která se promlčují v běžných promlčeních dobách...*; s. 6 - *Odlišný právní názor, který prezentuje například Doc. JUDr. Petr Tégl, vychází z toho, že vznesení námítky promlčení představuje procesní úkon,*

ovšem s hmotněprávními následky, který prezentuje Doc. JUDr. Petr Tégl.; s. 6 – Teze, že se jedná o hmotněprávní jednání je dlouhodobě vyslovována v česká judikatuře...; s. 19 - Autor se přiklání k názoru Nejvyššího soudu, neboť v civilním řízení by neměl být škůdce trestán, k tomu slouží trestní řízení a tresty stanovené v trestním zákoník. aj.).

Práce je doplněna rozsáhlým citačním aparátem, v němž se jasně odráží více než bohatý rejstřík zdrojů zařazený pro přehled v závěru práce. Velmi obsáhlý a reprezentativní je především výčet použité judikatury, která byla autorem při vytváření práce užita. Její rozsah jasně naznačuje míru úsilí a péle, které autor zpracování své práce věnoval. Citováno je v intencích platné citační normy.

S ohledem na vše výše uvedené je možné uzavřít, že práce splňuje základní kritéria kladená na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Autorovi se podařilo vytvořit text, který v souhrnu naplňuje očekávání spojená se zpracováním zvoleného tématu. V rámci výkladu prokazuje hlubší proniknutí do problematiky i zájem o ni. Je parné, že v některých částech mohlo být větší úsilí věnováno důrazu na konzistentnost výkladu a na projasnění jeho struktury. Místy měla být též výraznější pozornost věnována větší přesnosti při vyjadřování myšlenek. V souhrnu se však jedná pouze od dílčí výtky, které nic nemění na výsledném doporučujícím závěru tohoto posudku. V případě velmi kvalitní obhajoby navrhuji hodnotit práci v souhrnu jako **velmi dobrou**.

Náměty do rozpravy:

V rámci rozpravy vedené v souvislosti s obhajobou práce by se mohl diplomant zaměřit zejména na shrnutí závěrů své diplomové práce a současně též na prezentaci úvah de lege ferenda vztahujících se k tématu diplomové práce.

V Plzni dne 12. května 2024

doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.